

Žitni sektor potrebuje več sušilnih in skladiščnih kapacitet

Sporočilo za medije

Ljubljana, 9. november 2022: **Temelj za uspešno in stabilno žitno verigo, ki bo konkurenčna, je dolgoročno sodelovanje vseh členov v verigi, vzpostavitev sheme izbrane kakovosti za žita in ustrezno strateško investiranje v sušilne in skladiščne kapacitete. Sektor potrebuje strateško investiranje tako za prilagoditve na podnebne spremembe, kot v trajnostno pridelavo in predelavo.**

V Sloveniji smo v letu 2022 po podatkih ministrstva obdelovali 176.378 hektarjev njiv. Žitom za zrnje je bilo namenjenih več kot polovico vseh njivskih površin. Več kot četrtnina vseh njivskih površin namenjenih žitom je bila posejana s pšenico ali okrog 27.000 ha. Na dobrih 40 % površinah namenjenih žitom pa smo v letu 2022 pridelovali koruzo. Pridelek pšenice je tako v letu 2022 v skupnem obsegu znašal več kot 152 tisoč ton, kar je primerljivo s povprečjem iz preteklih let. Samooskrba z žiti je bila v letu 2021 v povprečju 85 %, s pšenico 58 %, s koruzo 110 %, poraba žit na prebivalca je v letu 2021 znašala 115 kg. Skrbi podatek, da je le 17 % delež domače krušne pšenice v porabi za prehrano.

Svetovna pridelava žit v letu 2022 naj bi znašala 2.256 mio ton ali 1,5% manj kot v rekordnem letu 2021. Poraba žit naj bi se prvič po letu 2015 zmanjšala na 2.274 mio ton (756 mio ton za prehrano ljudi, 1.017 mio ton za krmo in 368 mio ton za industrijsko rabo), končne zaloge žit padajo in znašajo 587 mio ton.

Irena Šinko, ministrica za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je preko video povezave poudarila pomen dolgoročnega, odprtega dialoga in sodelovanja med deležniki v verigi, zlasti v teh zaostrenih razmerah. Dodala je, da je pomembno, da države poskrbijo za svojo samooskrbo na tem področju ter s tem zmanjšajo cenovne pritiske. V novem programskem obdobju bo tudi žitni sektor deležen številnih podpor, s katerimi se bo zagotavljala njegova stabilnost. Svetla točka pa je tudi specifikacija za shemo izbrana kakovost pridelave in predelave žit, ki bo v naslednjih dneh posredovana v Bruselj in bo omogočala promocijo žitnega sektorja v prihodnje. Podrobno je intervencije za žitni sektor v prihodnjem Strateškem načrtu skupne kmetijske politike na konferenci predstavila Marjeta Bizjak iz Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

Branko Virag, predsednik Združenja kmetijskih podjetij pri Zbornici kmetijskih in živilskih podjetij je izpostavil pomen kmetijskih podjetij, ki pogodbeno sodelujejo z več kot 2.500 kmetijami, za zagotavljanje pridelave hrane in so ključna za prehransko varnost državljanov. Kmetijska podjetja skrbijo za konkurenčnost pridelave, imajo velik razvojni potencial, z uvajanjem novih tehnologij prispevajo k prenosu znanja, skrbijo za varnost pridelave in zmanjšujejo tveganja. Pričakovali bi enakopravno obravnavo podjetij in fizičnih kmetijskih gospodarstev na področju davčne in socialne

politike, pri ukrepih iz strateškega načrta in pri pogodbenemu kooperacijskemu sodelovanju. Pomemben izziv so podnebne spremembe, prilagoditev tehnologij pridelave ter upravljanje in obvladovanje tveganj. Razvojni cilji poljedelstva, ki so bili zapisani do leta 2020 niso doseženi, zato je tudi v prihodnje treba povečati pridelavo žit, povečati konkurenčnost, produktivnost ob trajnostni rabi virov, vzpostaviti poštene odnose v verigi in graditi na shemi izbrane kakovosti za žita. Strateški načrt SKP po 2023 je dober, vendar je preveč socialno naravnano, manjka mu več investicijskih sredstev, ukrepov za pridelavo in predelavo hrane za trg in sodelovanja z drugimi EU skladi.

Matic Majcenovič, predsednik Združenja za mlinarstvo pri GZS – Zbornici kmetijskih in živilskih podjetij je izpostavil pomen mlinarstva za slovensko agroživilstvo, ki ima bogato zgodovino. Slovenski mlinci zmeljejo 95 % v Sloveniji mlete pšenice in so največji dobavitelji moka. Sektor se od epidemije Covida sooča z visokimi cenami žit in energije ter motnjami pri dobavi embalaže. Pomembne aktivnosti namenja vzpostavitvi sheme izbrana kakovost Slovenija za žitni sektor. V ospredje prihaja tudi aktivna dekarbonizacija dobavne verige, kot ena izmed poslovnih priložnosti poslovanja podjetij. Odgovorno ravnanje do okolja pa je eden izmed prioritarnih ciljev Združenja za mlinarstvo.

Zato si prizadevamo, da se v luči boja proti podnebnim spremembam poveča prevoz žit po železnicah. Ob tem poziva državo, da zagotovi potrebno izgradnjo železniške infrastrukture tako za potniški kot tudi dodatni tovorni promet. Pozdravljajo pomoči mlinarjem za zagotovitev zelenega prehoda, vključno z naložbami v obnovljive vire energije.

Opozoril je na zeleno zavajanje, zlasti pri okoljskem odtisu. Izzivi mlinarstva bodo še naprej usmerjeni v to, kako proizvajati moko na bolj trajnosten način ob vse večjih zakonodajnih omejitvah in obenem biti še naprej konkurenčen.

Mag. Aleš Zavadlal, predsednik Združenja proizvajalcev krmil pri GZS – Zbornici kmetijskih in živilskih podjetij je izpostavil problem pomanjkanja skladiščnih in sušilnih kapacitet za žita. V Sloveniji po oceni primanjkuje za vsaj 30 odstotkov kapacitet. Za večjo neodvisnost in prehransko varnost bi bilo potrebno zato nemudoma podpreti posodobitev obstoječih kapacitet s pripadajočo infrastrukturo (kapacitete za sušenje žit) in morebitnih novih kapacitet na obstoječih lokacijah (predvsem zaradi zmanjšanja transportnih stroškov). S temi kapacitetami bomo tudi v prihodnje ohranjali žita na domačem trgu in za domačo potrošnjo tako za ljudi kot za živali. Izzivi v sektorju krmil so vezani predvsem na področje nabave surovin in prodaje krmil, zaradi sprememb v živilski sektorjih. Pozitivno je na sektor vplivala odločitev o ponovni uporabi predelanih živalskih beljakovin v prehrani živali. Vse strožje postajajo zahteve glede varnosti in kakovosti krmil, zlasti za žita, olja in drugo krmo, ki prihaja v EU in Slovenijo iz tretjih držav.

Na ravni evropskega združenja proizvajalcev krmil FEFAC je v ospredju oblikovanje smernic o uporabi soje in smernic odgovorne uporabe palmovih maščob in ostalih sestavin. V zaključni fazi je usklajevanje Uredbe o omogočanju dostopnosti nekaterih primarnih in drugih proizvodov, povezanih s krčenjem in degradacijo gozdov, ki bo veliko odgovornost prenesla na dobavitelje in trgovce, zlasti glede porekla soje. V pripravi je posodobitev zakonodaje o krmnih dodatkih in ponovna avtorizacija krmnih dodatkov.

Silvester Pečjak, predsednik Združenja za pekarstvo pri GZS – Zbornici kmetijskih in živilskih podjetij je predstavil pekarski sektor v Sloveniji, ki združuje 336 podjetij, zaposluje preko 4.000 ljudi in letno ustvari 377 mio evrov prihodkov. Sektor zagotavlja pestro ponudbo kakovostnega kruha in pekovskih izdelkov, k temu pa prispeva tudi senzorično ocenjevanje kruha, ki poteka vse od leta 2000. Sektor je sprejel zaveze odgovornosti, s katerimi zmanjšuje uporabo soli in krepi polnozrnatih izdelke. Na področju polnozrnatih izdelkov je bilo sklenjeno javno zasebno partnerstvo na sejmu AGRA, ki bo skrbelo za več polnozrnatih izdelkov v prehrani ljudi in s tem večjo varnost in zdravje.

Izpostavil je izzive, s katerimi se srečuje pekarski sektor in so povezani z visokimi cenami surovin in energentov, vzpostavitev sheme izbrana kakovost za žita, alergijami ljudi na gluten, jajca, mleko, ki zahtevajo veliko inovativnosti v podjetjih tudi v smeri proizvodnje živil, ki so zdravju prijaznejša. Izpostavil je nove prodajne poti, padanje kupne moči potrošnikov, opozoril na zmanjševanje zalog pšenice in izpostavil problematiko pomanjkanja delovne sile, zlasti pekov. Pomembno je ohraniti pomen kruha, kot osnovnega živila.

Po besedah **dr. Aleša Kuharja** se število kmetijskih gospodarstev, ki se ukvarjajo s pridelavo žit zmanjšuje, površine na katerih se pridelujejo žita pa se ohranjajo. Rast cen surovin se na globalni ravni umirja, razen cene žit, ki so v ponovnem porastu. Ukrajina je največja svetovna proizvajalka sončničnega semena ter ključna izvoznica pšenice, oljne ogrščice, ječmena, rastlinskega olja in koruze. Ruska agresija na Ukrajino ogroža sposobnost pridelave in izvoza. Napoveduje se, da se bo zaradi vojne zmanjšala proizvodnja oljnic in žit za 38%, od tega bo 41% manjša proizvodnja žit, 35% manjša proizvodnja sončničnega semena, 22% oljčne repice in 14 % soje. Posebej skrbi zaostrovanje izvoza in uvoza v posameznih državah, ki se zapirajo, zato bo posebej pomembno graditi na suverenosti države pri samooskrbi z žiti.

Podpore naj se umerjajo v tisti del verige, ki ga energetska kriza najbolj zadeva, to je predelava, ki porabi 50% vse energije, transport in distribucija 30% in primarna pridelava 20%.

Uvoz mlinarskih in pekovskih izdelkov v Slovenijo se v zadnjih letih povečuje in je leta 2021 znašal 240,2 mio evrov. Pri uvozu prevladujejo drugi pekovski izdelki z 31%, keksi, vafliji, biskvit z 21 %, testenine z 9%, kosmiči in podobno z 8 %, predvsem iz sosednjih držav Hrvaške, Avstrije in Madžarske. Izvoz mlinarskih in pekovskih izdelkov je v letu 2021 znašal 94,7 mio evrov, kjer prevladuje izvoz drugih pekovskih izdelkov, otroške hrane, keksov, vaflejev, biskvita in testenin, povečuje se izvoz pšenice in znaša 135.000 ton.

V Sloveniji se 336 podjetij ukvarja s proizvodnjo pekarskih izdelkov in testenin, ki zaposlujejo 4.297 zaposlenih in letno ustvarijo 377,1 mio evrov prihodkov. Dodana vrednost na zaposlenega znaša 33.018 evrov, izvoz predstavlja več kot 16 %.

Po mnenju dr. Kuharja je slovenska agroživilska veriga danes zelo spremenjena in ošibljena, kar je posledica napačnega prestrukturiranja in pomanjkanja konsistentne razvojne in industrijske politike na področju agroživilstva v preteklosti. Mlinarstvo in pekarstvo ostajata eni najpomembnejših agroživilskih verig. Pomembno je povečati produktivnost in dodano vrednost v kmetijstvu in živilstvu. Nujne so ambiciozne in obsežne razvojne spodbude tudi v živilskih podjetjih, da kot družba v naslednjih 5-10 letih izpeljemo tehnološko prestrukturiranje gospodarstva. Opozoril je Evropski zeleni

dogovor, ki prinaša zahteve, ki za sektor niso obetavne, zlasti glede zmanjševanja uporabe fitofarmaceutskih sredstev in prilagajanj na podnebne spremembe.

Žitno konferenco je zaključila okrogla miza »Kako zagotoviti konkurenčno žitno verigo?«, ki jo je vodil Goran Novković, na njej pa so sodelovali Danilo Kobal, Mlinotest d.d., Enver Šišić, Perutnina Ptuj d.o.o., Silvester Pečjak, Pekarna Pečjak d.o.o., Stojan Hergouth, Jata Emona d.o.o. in Uroš Lozej, vodja nabave v Sparu.

V pogovoru so se dotaknili razmer na trgu, kjer je pričakovati še naprej visoke cene surovin, energentov, umetnih gnojil. Izpostavili so pomen ohranjanja konkurenčnosti sektorja doma in na tujih trgih, težave s kadri, govorili o spremenjenih navadah potrošnika, ki postaja vse bolj racionalen, in vse več posega po trgovskih blagovnih znamkah in cenejših proizvodih, poreklo mu je manj pomembno. Na prvo mesto postavlja, da je vse na enem mestu, razpoložljivost blaga in ceno. Dviga se segment premium proizvodov, pada prodaja blagovnih znamk, kar 70 odstotkov prodaje se proda skozi promo prodajo. Zato so bili kritični do primerjalnika cen, ki na dolgi rok ruši gradnjo blagovnih znamk in ne prispeva k kvalitetni prehrani slovenskega potrošnika.

Poudarili so nujnost izgradnje novih in obnove obstoječih sušilnih in skladiščnih kapacitet, če želimo proizvedene količine žita ob žetvi ohraniti v Sloveniji.

Govorili so o trajnostnem poslovanju podjetij, trajnostnih izdelkih, embalaži, energetske učinkovitosti in se strinjali, da je za trajnost potreben denar in investicije. Poudarili so pomen vzpostavitve sheme izbrana kakovost Slovenija za žita, ki poudarek daje zdravstvenim prednostim slovenskih žit pred nadstandardi kakovosti. Izbrana kakovost naj bi ščitila standard ljudi in delavcev. Izpostavili so pomen zaokroženih proizvodnih verig, kjer vsi člani sodelujejo, enakopravno delijo dohodek, skrbijo drug za drugega in niso sebični. S tem se gradi kakovost in stalnost kakovosti skozi čas, kar zagotavlja dolgoročno stabilnost celotne verige in krepi prehransko suverenost. Pomembno je, da surovina ostane v Sloveniji in se jo predela v izdelke z visoko dodano vrednostjo.

Žitno konferenco je organizirala Zbornica kmetijskih in živilskih podjetij pri GZS. Gre za osrednji letni dogodek srečanja z deležniki žitnega sektorja, predstavitev strokovnih vsebin, napovedi ter razprave o najaktualnejših vsebinah v sektorju. Osrednja tema letošnje konference je bila S stabilno in konkurenčno žitno verigo v prihodnost.

Prilagamo tudi fotografije: [fotografija 1](#) in [fotografija 2](#).

Zbornica kmetijskih in živilskih podjetij pri GZS

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA GOSPODARSKI
RAZVOJ IN TEHNOLOGIJO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Dodatne informacije:

mag. Anita Jakuš, 01 58 98 003, anita.jakus@gzs.si

